

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Directie Financiële Markten

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
2021-0000123852

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen

1

Datum 30 juni 2021
Betreft Beantwoording Kamervragen over het essay van Pieter Hasekamp (CPB) in het FD over het in de ban doen van bitcoin

Geachte voorzitter,

Hierbij stuur ik u de beantwoording van de schriftelijke vragen die het lid Alkaya op 16 juni 2021 heeft gesteld over het essay van Pieter Hasekamp (CPB) in het Financieel Dagblad over het in de ban doen van bitcoin (2021Z10917).

Hoogachtend,

de minister van Financiën,

W. B. Hoekstra

2021Z10917

**Directie Financiële
Markten**

Vragen van het lid Alkaya (SP) aan de ministers van Financiën en van Economische Zaken en Klimaat over het essay van Pieter Hasekamp (CPB) in het FD over het in de ban doen van bitcoin (ingezonden 16 juni 2021).

Ons kenmerk
2021-0000123852

Vraag 1

Bent u op de hoogte van het artikel van directeur Pieter Hasekamp (CPB) in het FD over het in de ban doen van bitcoin.

Antwoord vraag 1

Ja.

Vraag 2

Wat vindt u van de vorm en de inhoud van dit opmerkelijke statement van het CPB? Is dit wenselijk naar uw mening?

Antwoord vraag 2

Het CPB is als planbureau inhoudelijk onafhankelijk. Het reguliere werk van het CPB bestaat uit economische onderzoeken, ramingen en andere analyses, maar het CPB is vrij om ook via andere vormen en kanalen te communiceren, inclusief via een essay of – zoals in dit geval – via een opiniestuk. Ik vind dit zeer nuttige bijdragen, die de gedachtevorming en beleidsdiscussie verrijken. Dat de directeur van het CPB zich in een opiniestuk uitlaat over een ontwikkeling op de financiële markten vind ik dus geen enkel probleem.

Vraag 3

Mocht het al wenselijk zijn, op welke manier zou het volgens u mogelijk zijn om de bitcoin in de ban te doen in een enkel land als Nederland? Deelt u de mening dat dit veel handhaving capaciteit zou vereisen, en eigenlijk praktisch onmogelijk zou zijn?

Antwoord vraag 3

Begin 2019 heb ik uw Kamer geïnformeerd over mogelijke regulering van crypto's naar aanleiding van een advies dat ik had gevraagd aan toezichthouders AFM en DNB over een regelgevend kader voor crypto's.¹ Een van de uitgangspunten die ik daarbij hanteerde is dat het digitale en daarmee grensoverschrijdende karakter van cryptovaluta vraagt om een aanpak op Europees niveau. Nationale regels kunnen eenvoudig worden ontweken en lastig worden gehandhaafd. Dit uitgangspunt is nog steeds van toepassing. Voor een enigszins werkend verbod op lidstaatniveau zijn zeer vergaande en onorthodoxe maatregelen nodig, zoals het niet toegankelijk laten zijn van bepaalde websites. Bovendien kost dit veel handhaving capaciteit. Een verbod zou alleen op internationaal en in ieder geval Europees niveau effectief kunnen zijn. Een algeheel verbod zou tegenwicht kunnen bieden aan nadelen van crypto's, zoals het gebrek aan transparantie over risico's voor mensen die crypto's kopen en het hoge energieverbruik. Tegelijkertijd zou een algeheel verbod de kansen die crypto's bieden, bijvoorbeeld in de vorm van gebruik van de onderliggende technologie, ook onmogelijk maken. In Europees verband is gekozen voor regulering van crypto's in de verordening

---

¹ Kamerstukken II 2018/19, 32013, nr. 201.

voor Markten in Crypto Assets omdat de risico's voor consumenten, marktmisbruik en qua stabiliteit door toezicht gemitigeerd kunnen worden. Ook de uitvoering van deze richtlijn zal handhavingscapaciteit vragen.

**Directie Financiële
Markten**

Ons kenmerk
2021-0000123852

Vraag 4

Vanuit welke hoedanigheid spreekt Pieter Hasekamp en vindt u dat dit een goede manier is voor de CPB-directeur om deze mening over dit onderwerp te ventileren? Hoort dit bij zijn rol?

Antwoord vraag 4

Zoals ik in het antwoord op vraag 2 aangaf, is het CPB inhoudelijk onafhankelijk, en dat geldt ook voor de manier waarop de directeur of medewerkers van het CPB zich uiten in het publieke debat.

Vraag 5

Wat is uw mening over dit essay in het licht van de recente ontwikkelingen binnen de EU om cryptomunten EU-breed te reguleren (de Markets in Crypto-assets-verordening – MiCA)?

Antwoord vraag 5

Er zitten verschillende aspecten in het artikel die ik deel. Crypto's voldoen slecht aan de criteria voor geld zoals het functioneren als ruilmiddel, oppotmiddel en rekeneenheid. Ook heb ik, net als toezichthouders AFM en DNB, herhaaldelijk mijn zorgen uitgesproken over mensen die kiezen voor het handelen in crypto's, zonder zich bewust te zijn van de inherente risico's. De zorgen van de heer Hasekamp deel ik dus ook. Tegelijkertijd bieden de stappen die nu in Europees verband worden gezet om crypto's te reguleren, zoals genoemd bij het antwoord op vraag 3, mij voldoende comfort om, ook in Europees verband, niet in te zetten op een verbod.

Vraag 6

Deelt u de mening van het CPB dat de bitcoin slecht geld is, en zo ja, waarom dan precies? Geldt dit volgens u voor alle cryptovaluta?

Antwoord vraag 6

DNB heeft in het advies uit 2019 al aangegeven crypto's niet als geld te zien omdat crypto's niet in voldoende mate de functies van ruilmiddel, oppotmiddel en rekeneenheid vervullen, vanwege het zeer volatiele karakter van crypto's. Ik deel deze analyse. De productie van crypto's gaat bovendien gepaard met een aanzienlijk gebruik van energie. Het huidige geschatte energieverbruik van het Bitcoin-netwerk alleen al is vergelijkbaar met dat van een land als België of Finland.² Dat gaat nog voorbij aan het energieverbruik van alle andere cryptovaluta. Een dergelijke energieconsumptie legt extra druk op het behalen van de internationale klimaatdoelen. Daarnaast zijn er aan crypto's risico's verbonden die onder andere samenhangen met de anonimiteit van de transacties, zoals crimineel gebruik en witwassen. Uit de nationale risicoanalyse witwassen uit 2019 blijkt dat witwassen via crypto's wordt gezien als een groot witwasrisico.³ Nadat deze risicoanalyse is uitgevoerd is in Nederland de wijziging van de

² Zie de website www.cbeci.org van de University of Cambridge.

³ Kamerstukken II 2019/20, 31477, nr. 51.

Europese vierde anti-witwasrichtlijn geïmplementeerd (op 21 mei 2020) waardoor er toezicht is geïntroduceerd en het witwasrisico beter gemitigeerd kan worden. Tot slot zorgt de aankomende Europese regelgeving ervoor dat er sprake is van toezicht op aanbieders van crypto's en dat er regels zijn voor consumentenbescherming. Dit beperkt de risico's maar neemt deze niet volledig weg. De koers van crypto's blijft zeer volatiel.

**Directie Financiële
Markten**

Ons kenmerk
2021-0000123852

- (1) CPB, 11 juni 2021 (www.cpb.nl/nederland-moet-de-bitcoin-in-de-ban-doen)